

El molí cremat

(Poesia premiada en el Certàmen del Casino de Granollers, l'any 1896)

A En Tomàs Balvey

Prop, molt prop de Granollers
hi ha un molí vell de farina,
i aprop seu altre de sal
que des la Vila s'oviren,
quan no embolcalla el terror
boira baixa, freda, humida,
sinó quan el mes de maig
enfloca la rodalia
amb sos esplets verds, gemats,
i sa olorosa florida.

Són la nota de la vall
les dos indústries veïnes
per les raons que han tingut
des de fa molts i molts dies;
quals sospites, els veïns
saber de cert jurarien,
si no els hi fes tanta por
l'intervení amb la Justícia.

El moliner del primer,
brau, forçut i ple de vida,
fa cara de llamps i trons
i moltes nits va a la Vila,
com han notat tafaners
de les masies veïnes.
Li diuen roig de mal pèl,
perquè aquest color domina
en les cerdes de son cap,
en ses barbes com berdices
que's sol afeità algú cop
que ha anat a cobrar farina.

L'altre, no té moliner;
que s'aclucà ja fa dies.
Per cert, que amb la seva mort
hi bastragué la Justícia,
sens poder aclarir res;
de sa curta malaltia,
apesar de que tothom
senyalava al del delicta.
Mena el trànsit del molí
la molinera aixerida,
benvolguda de tothom
perquè és molt caritativa;
i l'ajuda en son comés
una filla molt bonica,
festejada pel jovent
de l'entorn i de la vila.

Fa alguns anys, que la quietut
ha retornat l'alegria
a eixa plana, que el Congost
embolcalla i fertilitza;
i quan petoneja el sol,
als esplets, donant-los vida,
és un panorama bell
eixa hermosa rodalia,
que té per capsal Montsenys;
Tagamanent, que s'esquitlla;
Sant Bartomeu i Parpés
fent-li honrosa companyia;
i Montcada i Sant Llorenç
que fan de guaites de vista.

El moliner, és molt ric:
diu que'ls guanya amb la farina;
però amb tot i els seus diners,
ja és ullat de la Justícia.
No té amics, ni té parents,
ni ja res del món estima
només que les unces d'or
que tapen les moles xiques.
Viu tot sol, com un isart;
son servei ho és sols de dies,
enquibint-se per la nit
a l'entorn, i dins la Vila;
i diuen que és de molt lluny
ses estranyes fesomies;

d'ell en fugen els del vol,
com les rates, de metzines.
Sols se n'hi queda un d'esquerp
que amb ell fan bona paria;
quan aquell s'ha d'allunyar,
ell és qui el molí vigila.

L'ESTEVE GARRELL quan tenia 45 anys

De Pàtria, per ell no n'hi ha,
que és sa pàtria sa avarícia;
ni creu en Déu ni en els Sants;
i amor, diu que és bruixeria;
més, fa temps que no sap com,
ni el perquè tot sol s'esplica,
que'l fassin tornar mig boig
les gràcies de la pubilla
del ditxós molí de sal,
(que ell amb tot son cor odia)
i que el tenen neguitós
ja fa una pila de dies
sens deixar-li aclucà els ulls,
i que fins despert somnia.

Quan en rialler mes de maig
nous esplets han tret florida,
una tarda el moliner
va a l'encontre a la pubilla,
i li diu tot son neguit:
que l'atrau i que l'encisa;
que la vol fer sa muller;
que serà molt i molt rica;
i que no li dongui un no,
perquè així, la mataria.
La pubilla, ni respòn,
i fuig, tota esfereïda
a contà a sa mare el cas,
que la deixa amb ànsia viva,
tament, del roig de mal pèl,
qualsevulga traïdoria.

Passà un jorn i un altre jorn
el molí vell, fent farina;
i arreconant més diners
el moliner, amb cobdícia;
més, per això, sens deixar
les visites a la Vila,
i les de lluny, que a l'entorn
ningú, bé del cert, sabia.

Passà un mes i un altre mes,
i el moliner es fonia
com candela cap per vall,
més roig que mai i amb més ira,
maleïnt les unces d'or
que, neguitós, reunia,
perquè no li daven goig
i augmentaven sa desdita.
Concirós i febrosec,
amb ràbia sempre molia;
i amb els anants i vinents
mal parlat, sempre renyia.
Sols tenia un pensament
que el lligava nit i dia;
tant sols era'l seu afany
el posseir la pubilla;
i en el molí de la sal,
les dònes restaven tristes,
en esmentar, d'aquell jorn,
la menaça maleïda.

Ja l'hivern, amb sa fredor,
feia tristes les masies,
i emmantellava, sovint,
amb sa blancúria puríssima,
tots els guaites, que a la vall
vetllen de nits i de dies;
més, el foc del moliner
en lloc d'apagar's, s'aviva,
puix de prop, ni de lluny veu
el rostre de la pubilla,
que sa mare està guardant
com joia de gran estima.
I passà, tantost, l'hivern;
i retornà la florida;
i altre cop el sol cremà,
bo i rossejant les espigues,
fent reviure al moliner
tot l'esplet de sa lascívia,
que no's dava mai repòs
fent mil plans, furgant intrigues
per a furtà el ric tresor
que era tota sa cobdícia.

Un cap-vespre, l'home roig
va sobtar a la pubilla
sota del canyer mateix
que al peu del molí hi havia,
quan de forta tempestat
ja molt prop els trons s'oïen;
i, resolt a fer-ho tot
si es negava, decidida,
a complaure son desig,
luxuriós, brollant lascívia,
ja la empresona amb sa por,
amb sos ulls l'ha esfereïda,
i baix, molt baix l'hi ha dit,
amb mots espumejants d'ira:
— Oh, pubilla, per pietat!
Tú sols me pots dar la vida!
Mira com m'estic morint
si tú no'm dius que m'estimes!
— Ah, fugiu el moliner
que m'ofèn la vostra vista!
Vós sou vingut de l'infern!
Oh, sí: d'allà vos envien!
puix la vostra cara ho diu,
i vostre amor, és metzines!
Jo no us puc donar el cor,
que l'he dat ja molts dies,
a qui, com vos, no'm fa por,
i ja és vida de ma vida. —
Sentir això el moliner,
i empresonant-la, boig d'ira,
com fera alada volà,
i en el seu molí l'endinza;
i barrant de cop i vol,
l'aigua etjega desseguida,
perquè apaguin tots els crits
els sorolls de fer farina.

— Ah, ja't tinc en mon poder!
diu, per tot brollant lascívia,
bo i mirant-se fit a fit
la desmaiada pubilla...
I els del molí de la sal
d'ací i d'allà tots corrien